

RIIGIKOGU

7. istungjärk **Protokoll nr. 137 (7).**

1922. a.

Slisu: 1. Päewakorra täiendamine. — 2. Teadaandmine muudatuste kohta Riigikogu koosseisus. 3. Komisjonide täiendawad walimised. — 4. Eesti sotsiaaldemokraatlise tööliste partei Riigikogu rühma arupärimise-ettepanek Wabariigi Walitsusele saatkondade saatmise asjus rahvuswahelistele konwerentsidele Riigikogust mööda minnes. — 5. Eesti sotsiaaldemokraatlise tööliste partei Riigikogu rühma arupärimise-ettepanek sõjaministrile warustuswalitsuse mehaanika töökodades ettetulnud kokkupörke kohta töökodadeülema ja tööliste wahel. — 6. Wene seaduste kogu X köite I osa tsiwiilseaduste § 582 muutmise seadus — redaktsioon. Wastu wõetud. — 7. Seadus Eesti-Soome kauba- ja laewanduslepingu kinnitamise kohta — I lugemisel. Wastu wõetud. 8. Loomaterwishoiu walitsuse ja loomaterwishoiu komitee põllutööministeerium alla ülewiiamise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 9. Iseäralise kinnitusasjade komitee ja kinnitusosakonna rahaministeeriumi alla ülewiiamise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 10. Kütide määruse muutmise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 11. Riigiasutuste ametnikkude ja teenijate koosseisude muutmise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 12. Tsiwiilseaduse kogu (S. k. X. k. I. j. 1914 a. wäljaanne) § 1489 ja hankede ja töowõtete seaduse (S. k. X. k. I. j. 1916 a. wäljaanne) § 118 muutmise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 13. Kolmanda rahvuswahelise töökonwerentsi poolt Genfis wastuwõetud konwentsioonide eelnõude kinnitamise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 14. Seadus Eesti demokraatliku wabariigi ja Wene nõukogude wabariigi wahel tehtud metsa ja metsamaterjalide Eestisse parwetamise lepingu kinnitamise kohta — III lugemisel. Wastu wõetud. — 15. Teadaandmine järgmise koosoleku kohta.

Riigikogu koosolek 22. juunil 1922. a. kell 10 hom., Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 70 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab abiesimees **A. Kerem**, wahepeal esimees **J. Kukk**.

Sekretäri kohal sekretäär **A. Tupits**.

Walitsuse lauas: wälisminister **A. Piip**, siseminister **K. Einbund**.

Koosolek algab kell 10.20 min.

1. Päewakorra täiendamine. Juhataja **A. Kerem**: Awan koosoleku.

Juhatus paneb ette päewakorda täiendada, esimeseks punktiks wõttes komisjonide täiendawad walimised. Teisi ettepanekuid päewakorra muutmise kohta ei tehta ja sellele ettepanekule wastu keegi ei waidle, siis loen päewakorra juhatus täiendusega wastuwõetuks.

2. Teadaandmine muudatuste kohta Riigikogu koosseisus.

Riigikogu juhatusel on teada anda, et rkl. Putk oma wolitused on maha pannud. Juhatus on sama nimekirja järelle järgmisele kandidaadile August Spreng'ile kutse saatnud Riigikogu tööst osawõtmiseks.

Riigikogu läheb esimese päewakorrapunkti juurde.

3. Komisjonide täiendawad walimised.

Riigikogu liige Birk teatab, et tema wälja astub kodukorra, koosseisu ja riigikaitse komisjonidest. Rahwaerakonna rühma poolt on ette pandud riigikaitse komisjoni walida rkl. Tõnisson, koosseisu komisjoni ja kodukorra komisjoni — rkl. Westholm. Teisi ettepanekuid ei tehta. Kas tehtakse ettepanekuid hääletamise kohta? (Hüüded: Korraga hääletada.) Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastuwõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

4. Eesti sotsiaaldemokraatlise tööliste partei Riigikogu rühma arupärimise-ettepanek Wabariigi Walitsusele saatkondade saatmise asjus rahvuswahelistele konwerentsidele Riigikogust mööda minnes.

(Arupärimise-ettepaneku tekst: „Kuna Wabariigi Walitsus mitmel puhul erisaatkondi rahvuswahelistele konwerentsidele on saatnud, näituseks Genuasse, Praagasse ja nüüd jälle Haagi, ei ole Wabariigi Walitsus Riigikogule mitte võimalust andnud teadagi saada, missugused kawatsused walitsusel nende komandeerimistega on olnud ja missuguseid ülesandeid mainitud saatkonnad pidid teostama. Nõndasama ei ole Wabariigi Walitsus ka peale Genua ja

Praaga konverentside lõppu tarwilikuks leidnud Riigikogule teatawaks teha, mis nendel konverentsidel on tagajärjeks olnud, mis meie esitused seal on riigi huwides saawutanud.

Wabariigi Walitsus nimetas mainitud saatkonnad rahwuswahelistele konverentsidele ja määras nende ülesanded kindlaks ainult oma heaksarwamisel, ilma Riigikoguta ja ilma wiimasele wõimalust andmata nendel konverentsidel arutusele tulewate küsimuste ja Eesti erisoowide suhtes oma arwamist awaldada ja sihta määrata. Sarnast walitsuse tegewust ei wõi meie õigeaks pidada ja paneme sellepärast ette, niisuguse ebaõige ja Riigikogu wastu hoolimatu poliitika ärahoidmiseks alljärgnewat arupärimist Wabariigi Walitsusele wastu wõtta:

1) Mispärast on Wabariigi Walitsus Genuasse, Praagasse ja Haagi esitused saatnud, ilma et tema Riigikogule wõimalust oleks andnud nende esituste ülesannete suhtes oma arwamist awaldada ja oma soowidega esineda?

2) Millal mõtleb Wabariigi Walitsus Riigikogule teada anda missugused ülesanded tema esitusel Genua ja Praaga konverentsidel olid ja Haagis on, ning missuguseid tagajärgi seal kätte saadi?

3) Mis mõtleb Wabariigi Walitsus teha, et niisugune Riigikogust möödamine mitte enam ei korduks?

Riigikogu Eesti sotsiaaldemokraatlise tööliste partei rühma nimel:

(Allkirjad) A. Palwadre.

M. Martna.

K. Ast.“)

Riigikogu. 19. juunil 1922 a.

A. Palwadre (sd.): Austatud Riigikogu liikmed! Ma arwan, et esitatud arupärimise põhjendamiseks ei tarwitse pikemaid seletusi ette tuua. Poliitilistes ringkondades on juba ammu konstateeritud, et Wabariigi Walitsus ei ole osanud Riigikoguga koostöötamiseks õiget joont tabada. Ajakirjanduses on sagedasti etteheiteid tehtud, et „walitsus waikib“ ja Wabariigi Walitsus ei ole mingisuguseid katseid teinud wahekorra loomulikumaks muutmiseks. Ei wõi ütelda, et sarnane ebaloomulik wahekord ainult välispoliitika alal walitseb, et teistes ministeeriumides olukord teistsugune oleks. Meil on kodukorra järele walitsuse liigetel õigus sõna tarwitamiseks järjekorras ning wäl-

jaspool järjekorda ja erakorralisteks teadaanneteks, kuid meie walitsuse liikmed ei ole leidnud õiget ja sündsat kohta, kui tarwis on Riigikogu informeerida tähtsamates sündmustes. Wiimasel ajal on eriti silmatorkawaks saanud sarnane ebamäärane seisukord välisministeeriumi ja Riigikogu wahel ja sellepärast on ka arupärijad välispoliitika käesolewa arupärimise aineks wõtnud. Wiimasel ajal on tehtud mitmesuguseid rahwuswahelisi lepinguid, peetud rahwuswahelisi konverentse Genuas, Praagas ja praegu Haagis. (A. Anderkopp (töer.): Mis Praagas oli.) Ma tulen selle juurde pärast. Riigikogu liikmed on jälginud neid konverentse ajakirjanduses, teiste maade esitajate kõnedest, kuid oma walitsuselt otsekohest informatsiooni Riigikogu ei ole saanud. Meie ei tea mitte, missugused tagajärjed saawutas meie saatkond Genuas. Seal oli meie saatkond härra Westeli — Riigiwanema asetäitja — juhatusel, kuid ei Riigiwanema asetäitjalt ega välisministrilt mingisugust aruannet ega informatsiooni Riigikogu ei ole saanud. Härra Westel informeeris ainult ajakirjandust, mis ju ka loomulik on, kuid Riigikogu on pidanud leppima pudemetega ajakirjandusest.

Riigikogul peaks ometi välispoliitikas olema rohkem kaasa ütelda, kui ajakirjandusel. Iseäranis oleks Riigikogul tarwis kuulda Genua konverentsi tagajärgi, sellepärast, et praegune konverents Haagis on selle jätkamine. Meie teame oma saatkonnast Genuas, et see isegi nagu põgenes sealt, esiteks esimees härra Westel, ja siis härra Strandman tulid ükshaawal sealt ära. Ei tea, kas sellel konverentsil põgenemisel teataw tähendus oli wõi mitte, kuid see äratulek üksteise järele wõis tekitada küllalt eksiarwamisi Riigikogu liigete hulgas konverentsi tähtsusest ja meie saatkonna tegewusest konverentsil. Riigikogu ei kuulnud midagi mis oli selle põhjuseks, et nii talitati, ja missugused ülesanded üldse meie saatkonnal olid.

Wahepeal oli mingisugune konverents Praagas. (A. Anderkopp (töer.): See oli seltside konverents, millest walitsus ei saanud osa wõtta.) Mina seda ei tea, aga igatahes ajalehtede teadete järele wõis arwata, et ka Eesti esitajad seal olid. (A. Anderkopp (töer.): Walitsuse poolt mitte.) Kas nad informatsiooni otstar-

bel seal olid, wõi olid walitsuse poolt saadetud kaastöölisteks, seda ma ei tea. Iga tahes jutt on olemas, et nad walitsuse poolt olid saadetud. Kui seda ka mitte ei olnud, siis on huwitaw teada saada, mis pärast Wabariigi Walitsus ei arwanud heaks sellest osa wõtta. (A. Anderkopp (töer.): Meil on üks selts, asutatud kahe aasta eest, kes sellest osa wõttis.) Ma arwan, et kui Praagas peeti konwerents, kus vähemusrahwuste küsimust arutati, siis oleks väga loomulik ja otstarbekohane olnud, kui Eesti esitajad seal oleks olnud. Kui walitsuse esitajatel see wõimalik ei olnud, siis oleks meie välisminister pidanud korraldama asja nii, et vähemalt nende seltside esitajad oleks wõinud selle tähtsa küsimuse kohta midagi kaasa ütelda, kellel õigus oli Praaga konwerentsist osa wõtta.

Ka parlamentide wahelise uniooni koosolekutest pole walitsusel õigus osa wõtta. Meie heitsime aga alles möödaläinud suwel välisministrile ette, et tema mitte kaasa ei aidanud, waid koguni takistas neil Stokholmi konwerentsist osa wõtta, kellel selleks õigus oli.

Wälisministeeriumist antakse wahest informatsiooni ajakirjanikkudele, ja väga wõimalik, et ka Riigikogu wäliskommission mõnda asja teab, kuid wäliskommission ei täida mitte Riigikogu aset ja Riigikogul peab omal wõimalik olema informatsiooni saada wälisministeeriumist. Temal peaks olema wõimalus õigel ajal ja õigel kohal sõna kaasa rääkida. Wälisministeeriumi ülesanne on wälispoliitika ja rahwuswaheliste wahekordade korraldamine ja reguleerimine ja selle tagajärjed awalduwad kas rahwuswahelistes lepingutes wõi rahwuswaheliste wahekordade lõpetamises. Mõlemat liiki tagajärgi kinnitab Riigikogu. Riigikogul peab wõimalus olema wälispoliitika käiku kogu aeg jälgida, et tema wõiks neid tagajärgi aksepteerida. Sarnase asjaajamise juures aga, kus ei ole Riigikogul mingid teateid wälispoliitika kohta, kus tema mitte ei tea, missuguseid ülesandeid peawad meie saadikud üksikutel konwerentsidel täitma, sarnase olukorra juures ei ole mitte loomulikku wahekorda Riigikogu ja wälispoliitika wahel ja ei wõi mitte kindel olla, et Riigikogu alati heaks ja õigeks tunnistab, mis wälispoliitika alal on tehtud. Wene ja Eesti wahekordade arendamisel on sarnane olukord tekkinud, Riigikogu on teatawaid wõtteid wälispoliitikas We-

nemaa suhtes kogu aeg eitawalt arwustanud ja laitnud, neid mitte omaks wõttes. Wälisminister on Riigikoguga ennast alati solidaarseks tunnistanud, kuid wälispoliitika ise ja kogu asjaajamine ei ole aga mitte solidaarne ei wälisministri seletusega ega ka Riigikogu enamuse arwamisega olnud ja see laseb karta, et ka mujal samasuguseid tagajärgi wõib tulla ja samasuguseid arusaamatusi. Meie, arupärijad, leiame, et Wabariigi Walitsus ja Riigikogu peawad käsikäes töötama, peab õige koostöötamise wiis leiduma nende wahel ja Riigikogul peab wõimalus olema õigel ajal tähtsamatest walitsuse sammudest teateid saada. Selles mõttes arwan mina, et Riigikogus 25 liiget leidub, kes meie poolt esitatud arupärimist toetawad.

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletataks.) Arupärimise-ettepanekut on toetanud 29 Riigikogu liiget, sellega on arupärimine wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

5. Eesti sotsiaal-demokraatlike tööliste partei Riigikogu rühma arupärimise-ettepanek sõjaministrile warustuswalitsuse mehaanika töökodades ette-tulnud kokkupõrke kohta töökodadeülema ja tööliste wahel.

(Arupärimise-ettepaneku tekst: „Arupärimine sõjaministrile. 15. juunil s. a. leidis aset sõjaministeeriumi warustuswalitsuse mehaanika töökodades suurem kokkupõrge töökodadeülema ja töökodade tööliste wahel, mis umbes kahetunnilise tööseisaku wälja kutsus. Töökodades töö

ülewaatust toimetades tarwitas töökodadeülema sündmata sõnu ühe tööliste kohta, ühtlasi tema wastu füüsilist wägiwalda omale tarwitada lubades.

Juuresolijad töölised segasid end wahel ja kutsusid kohale töökaitse kommissari, tööd töökaitse kommissari ilmuniseni seisma jättes. Pärast töökaitse kommissari kohalejõudmist ja tema poolt asja selgitamist töölised asusid uuesti tööle. Tööseisak kestis 1—2 tundi.

Järgmisel päewal üteldi 60 töölisest riistadekambris 22 töölisele lepingu üles. Lahtilastawat tööliste hulgas on eestkätt need töölised, kes töökaitse kommissarile asja kohta seletust andsid.

See asjaolu annab töölistele põhjust arwata, et töökodade ülemus tööliste sea-

duslikku kaitset kõrvaldada püüab, sest ka sõjaministeeriumi töökojad on töökaitse kommissari walwe alla pandud, ja töökaitse kommissari poole pööramist tuleb pidada täiesti seadusepäraseks. Seda arwamist kinnitab omalt poolt asjaolu, et lahtilastute hulgas on paremad töölised, kelle käes mitmed wastutusrikkamad tööd (kuulipildujate Maksimi lukkude walmistamine jne.), mis ajutiselt seisma wõiwad jääda ja mille tagajärjel töökojad isegi majandusliselt kannatada wõiwad.

Samuti on lahtilastute hulgas wabandussõjast osawõtjad, kellel wahwuse tunnistused.

Arwesse wõttes, et lühike tööseisak oli wälja kutsutud töökodadeülema enese sündmatu ülespidamisega tööliste wastu, ei wõi käesolewal juhtumisel 22 tööliste lahtilaskmist, iseäranis praegu walitsewa tööpuuduse juures, kuidagi õiglaseks pidada.

Samuti ei wõi normaalseks pidada töökodadeülema wahekordi töölistega. Töökodadeülem on juba warem oma ülespidamisega tööliste wastu wahejuhtumisteks põhjust andnud ja töölistele sündmata etteheiteid teinud, neil kordadel kui nad omi seaduslikka õigusi on nõutanud wõi kaitsnud (õigel ajal palgamaksmist, tunnistasid annud tööliste wigastuse juures jne.).

Ülal ettetoodud asjaolusid arwesse wõttes paneme Riigikogule ette sõjaministrile järgmist arupärimist wastu wõtta:

1. Kas sõjaministril on teada, et 15. juunil sõjaministeeriumi warustuswalitsuse mehaanika töökojas töökodadeülema sündmata ülespidamise tõttu tööliste wastu ajutine tööseisak wälja kutsuti, mille tagajärjel aga 22 töölistele leping üles on üteldud?

2. Kas sõjaministril on teada, et lahti lastud on eestkätt need töölised, kes töökaitse kommissarile asja kohta seletust andsid?

3. Kas sõjaministril on teada, et sõjaministeeriumi warustuswalitsuse mehaanika töökodadeülem tööliste seaduslikka nõudmisi tööliste lahtilaskmise põhjuseks arwab?

4. Kui sõjaministril ülaltoodud asjaolud teada on, mis mõtleb tema ette wõtta nende asjaolude kõrvaldamiseks?

(Allkirjad) A. Palwadre.

A. Rei.

M. Neps.“

Tallinnas, 19. juunil 1922.

Juhataja **A. Kerem**: Sõna arupärimise põhjendamiseks on rkl. Palwadre' l.

A. Palwadre (sd.): Härrad Riigikogu liikmed! Asjaolud, mis esitatud arupärimise wälja kutsunud, on arupärimises eneses ette toodud. Ma tahaks ainult ühe momendi juures peatada, mida arupärimises ei ole puudutatud.

Asutawa Kogu ajal leiti tarwilikuks kõiki riigi ettewõtteid, ka sõjaministeeriumile alluwaid, töökaitse järelwalwe alla seada. Wastaw seadus wõeti seadusandlise delegatsiooni poolt 1919 a. juulikuul wastu. Kuid algusest peale tõrkusid sõjaministeeriumile alluwad töökodade juhatajad seda seadust täitmast. Nad ei tahtnud töökaitse kommissaridele isegi neid teateid anda, mis nad seaduse järele andma oleks pidanud. Ma mäletan wägede ülemjuhataja kindral Laidoner'i päewakäsku, millega töökodade ülematele kohustuseks tehti töökaitse kommissari seaduslikka nõudmisi täita.

Kuid ajajooksul asjad ei ole siiski palju paranenud. Kuigi ehk neis töökodades töökaitse-seadusi wormilikult täitma on sunnitud, kuid töökaitse-seaduste waimu tööliste ja töökodadeülema wahekordade arenemisel küll ei tundu.

Mehaanika töökodades, mis warustuse walitsuse kaudu sõjaministrile alluwad, oli 15. juunil töökodadeülema ja tööliste wahel kokkupõrge. 16. juunil üteldi üle 1/2 töölistest ühes töökambris üles. Tõsi, ülesütlemine sündis kahenädalise etteütlemisega ja töökodade ülemus wõib ütelda, et tema on wormilikult seaduslikult talitanud. Ettewõtja ei jää mitte ükskõikseks, kui tööhooajal ja tööliste puuduse korral töölisel seaduslikul alusel kahenädalise etteteatamise tähtajaga tööst lahti ütlewad.

Kui seda teeb aga ettewõtja tööpuuduse ajal, kus töölistel tööd raske leida ja teeb seda mitte ettewõtte majanduslistel nõuetel, waid tööjuhatuse poolt wäljakutsutud põhjustel, siis muutub sarnane seaduslik tööliste lahtilaskmine hirwitamiseks töökaitse-seaduste waimu üle. Käesolewal korral lubas töökodadeülem omale sündmatu sõnu ühe tööliste wastu ja isegi füüsilist wägiwalda tarwitada töökoja tööliste juuresolekul, nende nähes ja kuuldes. Ja kui juuresolijad töölisel protesteeriwad, töökaitse kommissari kohale

kutsuwad ja wiimasele sündmuse kohta õige seletuse annawad — üteldakse eestkätt nendele töölistele lepingud üles, kes töökaitse kommissariga läbikäimises olid! Sarnasel juhtumisel tekib tööliste keskel arwamine, et töökaitse-seadusi üldse ei taheta austada ja nendes töökodades töölistel üldse end kaitsta ei tohi, waid peawad end töökojaülema heaksarwamise alla painutama. Missugused harjumused selles töökojas on, selle üle annab selge pildi üks teadaanne, mis selles töökojas üles pandud. Ühel kuul on töölistel õigel ajal palga kättesaamist nõudnud. Nende nõudmise peale wastas töökodadeülem: „Kellel kannatust ei ole mõni päew saamatajäänud palga wäljamaksmist oodata, panen ette kohe töökojast lahkuda.“ Meie teame, et tööliste palgad ei ole kuigi suured ja sellepärast on ka selle wäikese palga õigel ajal kättesaamine neile väga tähtis. Seda aga töölistel nõuda ei tohi! Sarnane on nüüd siis nende töökodadeülemä arusaamine töökaitse-seadustest. Arupärijad tahaks teada saada, kas sõjaministril on aus ja kindel soow temale alluwaites töökodades alal hoida töökaitse-seadustele põhjenawat korda ja kas sõjaministril on tahtmine temale alluwaitelt isikutelt seda sama nõuda. Arupärijad loodawad, et Riigikogu liigete hulgas leidub 25 liiget, kes samuti tahawad ette toodud wäärnähtuste üle selgust saada ja hääletawad selle arupärimise poolt.

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletatakse.) Arupärimise-ettepanekut on toetanud 38 Riigikogu liiget, — sellega on ta wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

6. Wene seaduste kogu X köite I osa tsiwiilseaduste § 582 muutmise seadus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja **K. Ast:** Redaktsiooni komisjon paneb ette kinnitada Wene seaduste kogu X köite I osa tsiwiilseaduste § 582 muutmise seadus järgmise redaktsioonilise parandusega: Rida 7 sõna „ehk“ asemel wõtta sõna „wõi“.

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletatakse.) Parandus on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

7. Seadus Eesti-Soome wahelise kauba- ja laewanduslepingu kinnitamise kohta — I lugemisel. Wälisasjade komisjoni aruandja **O. Amberg:** Austatud Riigikogu liikmed! On arusada, et meie peame kaubalepinguid sõlma meie ligemate kui ka kaugemate naabritega, et turgu leida, kuhu oma saadusi mahutada. Üks niisugustest kaubalepingutest on käesolew Eesti-Soome waheline leping, mis rahaasjanduse, kui ka wälisasjade komisjon on läbi waadanud. Mõlemad komisjonid on leidnud, et käesolew leping wastab täiesti meie majanduslistele kui ka poliitilistele huwitele. Sellepärast teen rahaasjanduse ja wälisasjade komisjoni nimel ettepaneku seda seadust I lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega I lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

8. Loomaterwishoiu walitsuse ja loomaterwishoiu komitee põllutöoministeeriumi alla ülewõimise seadus — III lugemisel. Üldise komisjoni aruandja **A. Palwadre** (loeb): Loomaterwishoiu walitsuse ja loomaterwishoiu komitee põllutöoministeeriumi alla ülewõimise seadus.

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 1. Loomaterwishoiu walitsus ja loomaterwishoiu komitee (Weterinarnoe uprawlenie ja weterinarnõi komitet W. s. k. I k. II jagu, 3 jaotus) wiiakse kõigi oma kohustustega ja õigustega, mis seadustes ette nähtud, üle siseministeeriumi alt põllutöoministeeriumi alla.

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 2. Kõik siseministri õigused loomaterwishoiu alal lähewad põllutöoministri kätte.

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud. Peale

III lugemist panen seaduse lõpuhääletamisele (Hääletatakse.) Seadus on lõpuhääletamisel nähtawa enamusega vastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

9. Iseäralise kinnitussasjade komitee ja kinnitussaskonna rahaministeeriumi alla ülewiiamise seadus — III lugemisel.

Üldise komisjoni aruandja **A. Palwadre** (loeb): Iseäralise kinnitussasjade komitee ja kinnitussaskonna rahaministeeriumi alla ülewiiamise seadus.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 1. Siseministeeriumi juures asuvad iseäraline kinnitussasjade komitee ja kinnitussaskond („Osoboe prisutstwie po delam strahowania i protiwoposharnõh mer“ ja „Otdel strahowania i protiwoposharnõh mer“ — Wene sead. kogu I k. teine jagu, „utshreshdenie ministerstw“ § 363 märkuse lisa) wiiakse seadustes ettenähtud kohustustega ning õigustega, wälja arwatud tulekahjude ärahoidmiseks ja tema vastu wõitlemiseks tarwilikkude korralduste tegemise ja sellekohaste määruste maksmapanemise õigused, rahaministeeriumi alla.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 2. 1922 a. riigi eelarwes siseministeeriumile käesolewa seaduse § 1 tähendatud asutuste alal awatud krediidid kantakse samal alal tarwitamiseks rahaministeeriumi eelarwesse üle. Siseministeeriumi kinnitussaskonna koosseisus ettenähtud ametnikud arwatakse rahaministeeriumi ametnikkude koosseisu.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 3. Selle seaduse maksmapanemisega lähewad kõik makswates seadustes ettenähtud siseministri ametiwõimu funktsioonid kinnitusosalal rahaministrile üle, wälja arwatud § 1 tähendatud õigused

tulekahjude ärahoidmise ja nendega wõitlemise aladel.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Palwadre** (loeb): § 4. See seadus hakkab maksma tema awaldamisega „Riigi Teatajas“.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) § 4 on nähtawa enamusega vastu wõetud. Peale III lugemist panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on III lugemise järele lõpuhääletamisel nähtawa enamusega vastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

10. Kütide määruse muutmise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. Birkenberg** (loeb): Kütide määruse muutmise seadus.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **E. Birkenberg** (loeb): Wabariigi Walitsuse poolt 8. juulil 1919 a. wastuwõetud („Riigi Teataja“ nr. 47 — 1919 a.) ja ajutise walitsemise korra § 12-a põhjal Wabariigi Walitsuse poolt 6. septembril 1920 a. muudetud ja täiendatud („Riigi Teataja“ nr. 145/146 — 1920 a.) kütide kohta käiwa määruse § 6 muudetakse järgmiselt: „Kõik kütid on maksulised. Tasu makstakse kütidi eest järgmise taksi järele: hobusemehele iga hobuse ja kilomeetri pealt kümme marka, raskuste weo eest kaksteist marka hobuse ja kilomeetri pealt ja jalamehele kuus marka kilomeetri pealt.

Märkus: Ühe hobuse kohta tuleb lugeda peale kütidimehe sõidumääraks kaks inimest käsipakkidega, mille raskus üle kahe puuda ei ole, weomääraks kakskümmend wiis puuda raskusi ehk pool sülda puid.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega vastu wõetud. Peale III lugemist panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus

on nähtawa enamusega III lugemise järele lõpuhääletamisel vastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorra punkti juurde.

(Juhatama hakkab esimees **J. Kukk**.)

11. Riigiasutuste ametnikkude ja teenijate koosseisude muutmise seadus — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Kerem** (loeb): Riigiasutuste ametnikkude ja teenijate koosseisude muutmise seadus.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Kerem** (loeb): Wabariigi Walitsusele antakse õigus riigi 1922 a. eelarwe kestusel muuta palgakrediitide piirides riigiasutuste ametnikkude ja teenijate koosseise, makstes palka üldise palgaredeli järele.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Seadus on III lugemisel nähtawa enamusega vastu wõetud. Peale III lugemist panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega III lugemise järele lõpuhääletamisel vastu wõetud.

(Juhatama hakkab abiesimees **A. Kerem**.)

Juhataja **A. Kerem**: Riigikogu läheb järgmise päewakorra punkti juurde.

12. Tsiwiilseaduse kogu (S. K. X k. I j. 1914 a. wäljaanne) § 1489 ja hankede ja töowõtete seaduse (S. K. X k. I j. 1916 a. wäljaanne) § 118 muutmise seadus — III lugemisel. Üldise komisjoni aruandja **A. Jürgenstein** (loeb): Tsiwiilseaduse kogu (S. k. X k. I j. 1914 a. wäljaanne) § 1489 ja hankede ja töowõtete seaduse (S. k. X k. I j. 1916 a. wäljaanne) § 118 muutmise seadus.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Jürgenstein** (loeb): Tsiwiilseaduse kogu (S. k. X k. I j. 1914 a. wäljaanne) § 1489 ja hankede ja töowõtete seaduse (S. k. X k. I j. 1916 a. wäljaanne) § 118 muudetakse järgmiselt:

§ 1489. — Riiklise mittetarwiliku liikwa waranduse müümine lubatakse peawalitsustele kunni sajatuhande margani, ministritele kunni miljoni margani ja Wabariigi Walitsusele piiramata summa peale.

Müümine kinnitatakse wastawate wõimude poolt suuruses, mis ette nähtud on hankede ja töowõtete seaduse § 118 awalikkude wõistluspakkumiste kohta.

§ 118. Awalikud wõistluspakkumised hankede ja töowõtete asjus kinnitatakse lõpulikult peawalitsuste juhatajate poolt kunni wiiesajatuhande margani, ministrite poolt kunni kolme miljoni margani ja Wabariigi Walitsuse poolt piiramata summa peale.

Sellest korrast tehtakse järgmised erandid:

1) teedeministeriumi tööde suhtes on teedeminister õigustatud wõistluspakkumisi kinnitama igasuguses suuruses nende tööde jaoks määratud summade piirides;

2) § 129 ettenähtud juhtumistel.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Seaduse tekst on nähtawa enamusega vastu wõetud. Panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seega on seadus III lugemise järele lõpuhääletamisel vastu wõetud nähtawa enamusega.

Riigikogu läheb järgmise päewakorra punkti juurde.

13. Kolmanda rahwuswahelise töökonwerentsi poolt Genfis wastuwõetud konwentsioonide eelnõude kinnitamise seadus — III lugemisel. Töökaitse komisjoni aruandja **L. Johanson** (loeb): Kolmanda rahwuswahelise töökonwerentsi poolt Genfis wastuwõetud konwentsioonide eelnõude kinnitamise seadus.

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **L. Johanson** (loeb): § 1. Kolmanda rahwuswahelise töökonwerentsi poolt Genfis (25. oktoobrist kunni 19. nowembrini 1921 a.) wastuwõetud konwentsioonide eelnõud:

1) põllumajanduse töödesse lastawate laste wanaduse kohta,

2) maatöölaliste ühinemise ja koalitsiooni õiguse kohta,

3) tasumaksmise kohta õnnetute juhtumiste puhul põllumajanduses,

4) tinawalge tarvitamise kohta maalri töödes,

5) alaealiste wanaduse alammäära kindlaksmääramise kohta, millest peale lubatud on kütjatena ja söetöolistena tööd teha, ja

6) laewadel töötawate laste ja alaealiste sunduslise arstlise järelwaatuse kohta — tunnustatakse kinnitatuks (ratifitseerituks). Konwentsioonid ühes eesti-keelse tõlkega awaldatakse alamajärgnewalt ühes käesolewa seadusega.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud. Panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on lõpuhääletamisel nähtawa enamusega wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrak punkti juurde.

14. Seadus Eesti demokraatliku wabariigi ja Wene nõukogude wabariigi wahel tehtud metsa ja metsamaterjaalide Eestisse parwetamise lepingu kinnitamise kohta — III lugemisel.

Wälisasjade komisjoni aruandja **A. Jürgenstein** (loeb): Seadus demokraatliku wabariigi ja Wene nõukogude wabariigi wahel tehtud metsa ja metsamaterjaalide Eestisse parwetamise lepingu kinnitamise kohta.

Juhataja A. Kerem: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürgenstein (loeb): § 1. Leping Eesti demokraatliku wabariigi ja Wene nõukogude wabariigi wahel metsa ja metsamaterjaalide Eestisse parwetamise kohta, tehtud Tallinnas 9. mail 1922 a. tunnustatakse kinnitatuks (ratifitseerituks).

Leping awaldatakse alamajärgnewalt ühes käesolewa seadusega.

Juhataja A. Kerem: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Jürgenstein (loeb): § 2. See seadus astub jõusse selle wastuwõtmisega.

Juhataja A. Kerem: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud. Panen terve seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega lõpuhääletamisel wastu wõetud.

Päewakord on läbi. Erakordseks teadaandeks on sõna rkl. Luiga'l.

J. Luiga (tõer.): Parlamendi wahelise uniooni Eesti rühma koosolek pidi olema täna kell ½5. Et aga täna õhtupoole koosolekut ei ole, siis palun Riigikogu liikmeid kohe siia jääda, et koosolekut nüüd ära pidada.

Juhataja A. Kerem: Korra kohta on sõna rkl. Koemets'al.

K. Koemets (tõer.): Eile hommikul teatas maaseaduse komisjoni esimees, et maaseaduse laiendamise seadus Naroowa-taguste ja Petserimaa maa-alade peale — Naroowa-taguste ja Petserimaa maaseadus — järgmisel koosolekul arutamisele tuleb; täna on see punkt päewakorrast teadmata põhjustel wälja jäetud.

Juhataja A. Kerem: Sõna on Riigikogu esimehel härra Kukk'el.

Esimees **J. Kukk:** Petserimaa maaseadust on paaril korral juba päewakorda wõetud, aga ta ei ole sellepärast mitte arutamisele tulnud, senni kui selektuskiri ära ei olnud antud. (Wahelhüüded: On antud!) Praegu on ta kantseleis paljundamisel ja tuleb järgmisel koosolekul päewakorda.

15. Teadaandmine **Juhataja A. Kerem:** Päewakord järgmise koosoleku kohta. on läbi. Järgmine koosolek on teisipäewal kell 5 p. l. Lõpetan koosoleku. Koosolek lõpeb kell 11.05 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **J. Kukk.**

Abiesimees **A. Kerem.**

Sekretäär **A. Tupits.**